Voorstel aan college en raad

Nummer:	02430000184826 / 02430000639580
Datum:	9 juli 2024
Opsteller:	T.J. Stuart
Portefeuillehouder:	Wethouder W. Mazier
Onderwerp:	Kadernota 2025-2028

Het college van B&W besluit:

1. De raad voor te stellen in te stemmen met de Kadernota 2025-2028 en te verwerken in de op te stellen Begroting 2025-2028.
2. De raad voor te stellen de incidentele aanmeldingen te dekken uit de algemene reserve en dit te verwerken in de op te stellen Begroting 2025-2028.
3. De raad voor te stellen in te stemmen met de voorgestelde ombuigingen en het effectueren van categorie A uit bijlage 4 en dit te verwerken in de op te stellen Begroting 2025-2028.
4. Een extra taakstelling toe te voegen aan categorie B van de ombuigingen à € 500.000,- met ingang van 2026 op de bedrijfsvoeringskosten van Harderwijk en de directie opdracht te geven vóór Kadernota 2026 met advisering tot invulling van deze taakstelling te komen.
5. De raad voor te stellen kennis te nemen van en in te stemmen met de in de bijlage 4 gepresenteerde ombuigingen in categorie B en C alsmede de categorisering daarvan.

Inleiding

De Kadernota vormt in de beleids- en begrotingscyclus het jaarlijks vertrekpunt voor het samenstellen van de volgende begroting. Na vaststelling door de raad vormt deze Kadernota de basis voor de Begroting 2025-2028 en zullen de aanmeldingen conform verwerkt worden in de begroting.

De financiële doorkijk kent als vertrekpunt het begrotingssaldo van de Begroting 2024-2027 en het resultaat van de Jaarrekening 2023, aangevuld met:

- Besluitvorming begroting 2024-2027 inclusief amendementen;
- Alle overige begrotingswijzigingen t/m juni 2024;
- 2e Tussentijdse rapportage 2023;
- Concept uitkomst meicirculaire 2024 (advisering wordt gelijktijdig met Kadernota in routing gebracht);
- Inschatting benodigde financiële ruimte om de lopende begroting te actualiseren (effecten CAO 2024, stelpost loon- en prijscompensatie 2025, begrotingen gemeenschappelijke regelingen, etc.)
- Aanmeldingen voor nieuw beleid zijn onderverdeeld in vier categorieën: 1. Juridisch verplicht, 2. Voorgenomen besluit, 3. Overige aanmeldingen en 4. ‘Voorheen structureel aangevraagd maar incidenteel gehonoreerd’. Meer toelichting over deze categorieën is te vinden in de Kadernota. Bij sommige aanmeldingen zijn dekkingsvoorstellen gedaan die specifiek met de aanmelding verband houden. Deze is bij de aanmelding opgenomen en als zodanig verwerkt in de Kadernota.

De lijn: Koersen op 2025 sluitend en proces ombuigingen richting 2026 en verder

Het uitgangspunt voor de meerjarenbegroting 2025-2028 is een begroting te presenteren die in jaarschijf 2025 in structureel en reëel evenwicht is. Dit betekent dat er geen meerjarig sluitende begroting (tot en met 2028) gepresenteerd wordt. Dit heeft onder andere te maken met de forse dip in het accres en de verandering van financieringssystematiek, het groter groeiende gat tussen de loon- en prijscompensatie in het gemeentefonds en de werkelijke loon- en prijscompensaties (indexaties die benodigd zijn om de eigen begroting én het Harderwijkse aandeel in samenwerkingsverbanden te dekken). Om jaarschijf 2025 sluitend te krijgen zullen er ook al keuzes gemaakt moeten worden. Zo mag de uitname uit het gemeentefonds in 2025 die in de meicirculaire is aangekondigd incidenteel gedekt worden (zie advisering meicirculaire), maar zullen er ook nog andere maatregelen genomen moeten worden om jaarschijf 2025 sluitend te krijgen.

In het begrotingsadvies 2025-2028 van de VNG adviseert de VNG ombuigingen voor te bereiden, zo goed mogelijk in kaart te brengen maar deze nog niet in gang te zetten. Wij stellen u voor om het meerjarig tekort in de Kadernota 2025-2028 ook als zodanig te presenteren. Echter stellen we u gelijktijdig, in dit voorstel, voor om de ombuigingen die nodig zijn om 2025 sluitend te krijgen in gang te zetten om te voldoen aan de minimale eisen van de toezichthouder voor reëel en structureel evenwicht in de eerste of laatste jaarschijf. Dit betreffen de ombuigingen uit categorie A. In de Memo en de bijlage daarbij vindt u een korte toelichting per voorstel.

Ombuigingen 2026 en verder besluiten bij de Begroting 2025
Voor het resterende tekort voor 2026 e.v. zullen wellicht méér keuzes gemaakt moeten worden. In bijlage 4 zijn de keuzemogelijkheden gepresenteerd voor ná 2025 in de vorm van categorie B en C. De afgelopen tijd is er hard gewerkt in de organisatie om de knoppen waaraan u kunt draaien inzichtelijk te maken. De financiële positie is voor 2026 en verder nog niet definitief genoeg om daar bij deze Kadernota 2025 ook al keuzes over te maken. Bij het aanbieden van de Begroting 2025-2028 in het komende najaar zullen we méér zekerheid hebben over de omvang van het tekort. De begroting is dan cijfermatig doorgerekend waaruit nieuwe cijfers kunnen volgen én op Prinsjesdag wordt de miljoenennota van het nieuwe kabinet gepresenteerd waarna de septembercirculaire volgt. In deze septembercirculaire worden de gevolgen inzichtelijk van dit kabinet. Zoals bijvoorbeeld de aangekondigde toevoeging van de SPUKs aan de algemene uitkering samen met een korting van 10% en het mogelijk maximeren van de OZB. Het is nu nog niet duidelijk wat dit betekent op lokaal niveau. Samen met deze inzichten kan er in de advisering bij de komende begroting een scenario aangeboden worden over het effectueren van eventuele categorie B of C ombuigingen. De besluitvorming over de ombuigingen kan ons inziens niet uitgesteld worden. De inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en de organisatie moeten de tijd en de ruimte krijgen om zich voor te bereiden op de gevolgen. In de Memo over de ombuigingen (bijlage 3) wordt ingegaan op de gemaakte keuzes en de impact voor de verschillende doelgroepen.

<u>Kader</u>
Besluit begroting en verantwoording gemeenten (BBV) en de Financiële verordening gemeente Harderwijk 2023.

<u>Alternatieven</u>
Er zijn veel alternatieven en mogelijke keuzes. Dit kan zowel gaan om het niet honoreren van aanmeldingen in de kadernota, ombuigingen binnen de categorieën uitruilen alsook enkele ombuigingen verder intensiveren (bijvoorbeeld de inkomsten méér dan opgenomen in de ombuigingen verhogen).

Het besluit van de raad om de raadsadviseur participatie structureel te borgen bij de kadernota is opgenomen en maakt onderdeel uit van het gepresenteerde saldo. Wel wil dit college de raad een alternatief meegeven. Met het advies van de Rekenkamer Harderwijk-Ermelo, ligt er een rapport voor ‘Participatie in Harderwijk’, waarin concrete aanbevelingen worden gedaan aan het college van B&W met betrekking tot (de inbedding van) participatie in de gemeentelijke organisatie. Deze kadernota aanmelding is niet in lijn met de aanbevelingen van dit onderzoek van de Rekenkamer. De aanbevelingen en mogelijke scenario's zullen nog op integrale wijze voorgelegd gaan worden. De raad zou daarom alternatief kunnen besluiten om de raadsadviseur participatie nu nog niet te honoreren, maar de aanbevelingen en mogelijke scenario’s af te wachten.

Beoogd effect
Richting geven aan en de basis vormen voor de begrotingsopstelling 2025-2028.

Argumenten

1. Zoals gewoonlijk worden de aanmeldingen voor nieuw beleid verwerkt in de kadernota welke aan de raad wordt aangeboden ter vaststelling. De kadernota vormt daarmee het vertrekpunt voor het opstellen van de volgende begroting.
2. Aan de raad wordt gevraagd de algemene reserve aan te wenden om de incidentele voorstellen uit de Kadernota 2025 te dekken en tevens de incidentele uitname uit het gemeentefonds (zie advisering meicirculaire) te dekken. Op deze wijze leggen deze aanmeldingen en deze uitname geen beslag op het structurele begrotingssaldo.
3. Aan de raad wordt gevraagd in te stemmen met de ombuigingen welke opgenomen moeten worden in de primitieve uitwerking van Begroting 2025-2028, betreffende categorie A. Door hier bij de Kadernota een besluit over te nemen kunnen deze onderdeel uitmaken van het gepresenteerde beleid en financiële positie van de begroting.
4. Het college is er zich van bewust dat de organisatie hard heeft gewerkt aan het verzamelen van de 'knoppen' waaraan gedraaid kan worden en is daar dankbaar voor. Het toevoegen van de taakstelling is geenszins bedoeld om nog een extra efficiencyslag te bewerkstelligen bovenop de reeds in categorie A geëffectueerde ombuiging op bedrijfsvoering. Deze taakstelling op bedrijfsvoering is een verzoek om met advisering te komen welke ambities gefaseerd, getemperd of op andere wijze ingevuld kunnen worden waardoor bedrijfsvoeringskosten verlaagd kunnen worden. Dit reikt verder dan de organisatie-grenzen van gemeente Harderwijk. Bedrijfsvoeringskosten omvatten de eigen bedrijfsvoeringskosten maar óók de bedrijfsvoeringskosten van gemeenschappelijke regelingen (zoals Meerinzicht) welke wij als verlengd lokaal bestuur zien. We zetten hiermee de koers uit in lijn met de zienswijzen aan de gemeenschappelijke regelingen. We leggen de opdracht bij de directie neer om vóór Kadernota 2026 met een voorstel voor invulling te komen zodat de uitkomsten van eventuele ombuigingsprojecten bij de GR'en hierbij betrokken kunnen worden en in de Kadernota 2026 de uitwerking aan de raad voorgelegd kan worden.
5. Aan de raad wordt gevraagd kennis te nemen van en in te stemmen met de ombuigingen gepresenteerd in categorie B en C welke onderdeel uitmaken van de advisering bij de komende begroting.

Financiën

In de Kadernota 2025-2028 is onder hoofdstuk 2 een uitgebreide toelichting op het financiële perspectief opgenomen. De financiële positie staat structureel onder druk. In de voorjaarsnota van het Rijk is helaas vooralsnog geen perspectief geboden. In het boekwerk van de Kadernota wordt uitgegaan van de financiële positie als gevolg van de aanmeldingen van de kadernota, echter niet met de mogelijke dekking vanuit het project ombuigingen. In dit collegevoorstel wordt de verbinding gemaakt tussen de kadernota en de resultaten en keuzes vanuit project ombuigingen.

Samenvatting vertrekpunt financieel perspectief (uitbreide opbouw in hoofdstuk 2 van de Kadernota):
In onderstaande tabellen is een (-) negatief en een (+) is positief ten aanzien van het begrotingssaldo.

*(Bedragen * € 1.000)*

Overzicht structurele financiële ruimte	2025	2026	2027	2028
Begrotingssaldo (boekwerk inclusief besluitvorming 2024-2027)	€ 560	€ - 6.710	€ - 6.517	€ - 6.004
Uitkomst 2e tussentijdse rapportage 2023 (meerjarig)	€ 225	€ 108	€ 111	€ 192
Diverse begrotingswijzigingen overig	€ - 31	€ - 19	€ - 56	€ - 38
Actueel begrotingssaldo na wijzigingen	**€ 754**	**€ - 6.621**	**€ - 6.462**	**€ - 5.850**

Budgettair effect meicirculaire 2024 (advisering met duiding volgt)	€ - 3.554	€ - 1.930	€ - 1.857	€ - 1.476
Benodigde verwachte begrotingsruimte actualisatie (incl. gemeenschappelijke regelingen, indexatie)	€ - 1.600	€ - 1.600	€ - 1.600	€ - 1.600
Totaal beschikbare structurele middelen	**€ - 4.400**	**€ - 10.151**	**€ - 9.919**	**€ - 8.926**
Overzicht incidentele financiële ruimte	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Totaal surplus algemene reserve bij Jaarrekening 2023	€ 7.754			
Totaal beschikbare algemene reserve	**€ 7.754**			

Meicirculaire 2024 en Benodigde begrotingsruimte voor actualisatie

Jaarlijks wordt bij de meicirculaire berekend hoeveel geld gemeenten ontvangen voor het uitvoeren van bestaande en nieuwe taken én loon- en prijsindexatie. In de nadere advisering bij de meicirculaire zal dit uitgebreid toegelicht worden evenals een toelichting op de gewijzigde financieringssystematiek tussen het Rijk en gemeenten. In deze kadernota wordt alleen zichtbaar welk (concept) budgettair effect de meicirculaire heeft en hoeveel accres de gemeente in 2025 ontvangt voor het indexeren van de begroting. Daarnaast is samengevat weergegeven hoeveel er *mogelijk* nodig is voor het opbouwen van de begroting. O.a. technische doorrekeningen en actualisatie, loon- en prijsindexatie, maar ook de begrotingen van gemeenschappelijke regelingen en een inschatting van de zorgkosten zijn hiervoor nodig. Het gevaar van inschatten is dat dit per definitie af zal wijken. Tijdens het begrotingsproces zal pas duidelijk worden welke effecten het opstellen van de begroting 2025 definitief zal mee zal brengen.

Samenvatting aanmeldingen

*(Bedragen * € 1.000)*

Overzicht effecten voorgestelde te honoreren aanmeldingen	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Effecten Kadernota 2025-2028 (structureel)				
Juridisch/wettelijk verplicht (structureel)	€ - 57	€ - 59	€ - 59	€ - 59
Voorgenomen besluit (structureel)	€ - 966	€ - 1.083	€ - 1.040	€ - 1.030
Overige aanmeldingen (structureel)	€ - 207	€ - 335	€ - 387	€ - 388
Lijst incidenteel/structureel (structureel)	€ - 100	€ - 309	€ - 1.497	€ - 1.508
Totaal voorgestelde te honoreren aanmeldingen (structureel)	**€ - 1.329**	**€ - 1.786**	**€ - 2.983**	**€ - 2.984**
Effecten Kadernota 2025-2028 (incidenteel)				
Juridisch/wettelijk verplicht (incidenteel)	€ - 18	€ 0	€ 0	€ 0
Voorgenomen besluit (incidenteel)	€ - 832	€ - 307	€ - 25	€ 0
Overige aanmeldingen (incidenteel)	€ - 592	€ - 587	€ - 192	€ 0
Lijst incidenteel/structureel (incidenteel)	€ - 35	€ - 212	€ - 395	€ - 55
Totaal voorgestelde te honoreren aanmeldingen (incidenteel)	**€ -1.478**	**€ - 1.106**	**€ - 612**	**€ - 55**

Financieel perspectief ná Kadernota 2025-2028 en dekkingsvoorstellen

*(Bedragen * € 1.000)*

Samenvattend overzicht	2025	2026	2027	2028
Structureel				
Totaal beschikbare structurele middelen	€ - 4.400	€ - 10.151	€ - 9.919	€ - 8.926
Totaal voorgestelde te honoreren aanmeldingen (STRUCTUREEL)	€ - 1.219	€ - 1.676	€ - 2.874	€ - 2.874
Incidenteel				
Totaal voorgestelde te honoreren aanmeldingen (INCIDENTEEL)	€ - 1.478	€ - 1.106	€ - 612	€ - 55
Inzet algemene reserve incidenteel (zie beslispunt 2)	€ 1.443	€ 1.106	€ 612	€ 55
Inzet bestemmingsreserve middentheater (zie aanmelding 33)	€ 35			
Totaal begrotingssaldo na Kadernota 2025-2028	**€ - 5.729**	**€ - 11.937**	**€ - 12.902**	**€ - 11.910**
Totaal ombuigingen categorie A (zie bijlage 4)	**€ 5.201**	**€ 5.961**	**€ 6.082**	**€ 6.360**
Inzet algemene reserve incidentele uitname gemeentefonds 2025	**€ 1.645**			
Totaal begrotingssaldo na dekkingsvoorstel*	**€ 1.117**	**€ - 5.976**	**€ - 6.820**	**€ - 5.550**

* In dit voorstel worden alleen de dekkingsvoorstellen uit categorie A geëffectueerd. De afweging om categorie B en/of C (zie bijlage 4) in te zetten wordt gemaakt bij de Begroting 2025-2028 wanneer de financiële positie definitieve vorm heeft en de richting voor 2026 en verder bepaald kan worden. Over het positieve begrotingssaldo in 2025 wordt geadviseerd dit vooralsnog niet in te zetten ter dekking van andere activiteiten totdat de begroting 2025 opgebouwd is en de financiële positie definitief.

Overzicht inzet Algemene reserve	
Totaal beschikbare algemene reserve bij Jaarrekening 2023	€ 7.754
Incidentele aanmeldingen kadernota 2025-2028	€ - 3.216
Incidentele inzet algemene reserve voor 2025 circulaire	€ - 1.645
Dekking budget onvoorzien	€ - 161
Totaal restant surplus Algemene Reserve	**€ 2.732**

Impact op de woonlasten

In de begroting kan de impact op de woonlasten definitief doorgerekend worden. Op dit moment is nog niet duidelijk welke impact de trend precies heeft. De voorstellen die gedaan zijn in de ombuigingen en in de kadernota gaan allemaal om verhogingen of verlagingen buiten de trend om. Onderstaand overzicht geeft een meerjarige indicatie van de impact op basis van en vergeleken met 2024.

Afvalstoffenheffing	2025	2026	2027	2028
P7-12 PMD brengpunt milieustraat sluiten (cat. A)	€ -3	€ -3	€ -3	€ -3
P7-11 Afschaffen 2x gratis aanbieden grofvuil milieustraat (cat. A)	€ -10	€ -10	€ -10	€ -10
Kadernota: Ondergrondse containers aanschaf	€ -	€ -	€ 7	€ 7
Actualisering begroting - indexatie	PM	PM	PM	PM
Effect op woonlast	**€ -13**	**€ -13**	**€ -6**	**€ -6**

Riool- en waterzorgheffing	2025	2026	2027	2028
P7-07 Niet meer sparen voor periodieke planvorming (cat. A)	€ -2	€ -2	€ -2	€ -2
KN: Water-Riolering-Klimaatadaptatie - scenario 2 BuRWKA	€ 17	€ 37	€ 64	€ 102
Actualisering begroting - indexatie	PM	PM	PM	PM
Effect op woonlast	**€ 16**	**€ 35**	**€ 62**	**€ 100**

OZB	2025	2026	2027	2028
P0-30 10% verhogen OZB	€ 34	€ 34	€ 34	€ 34
Actualisering begroting - indexatie	PM	PM	PM	PM
Effect op woonlast	**€ 34**	**€ 34**	**€ 34**	**€ 34**

Totaal geschatte impact op de woonlasten (KN+Cat. A)	2025	2026	2027	2028
Effect lokale heffingen ombuiging /kadernota (bij 10% OZB)	€ 36	€ 56	€ 90	€ 128
Stijging boventrendmatig per jaar (excl. Actualiseren begroting/indexatie)	4,7%	2,4%	4,1%	4,4%

Mogelijk scenario bij komende begroting 2025

Bij de advisering bij de komende begroting zal de mogelijke inzet van categorie B ombuigingen betrokken worden. Dan is het meerjarig financieel perspectief meer vastomlijnd (na de opbouw van de begroting en het uitkomen van de septembercirculaire). Op dit moment zou het inzetten van categorie B het volgende beeld geven:

Scenario inzetten categorie B ombuigingen	2025	2026	2027	2028
Totaal begrotingssaldo na besluitvorming kadernota	**€ 1.117**	**€ - 5.976**	**€ - 6.820**	**€ - 5.550**
Totaal ombuigingen categorie B (zie bijlage 4)		**€ 5.519**	**€ 6.430**	**€ 6.396**
Mogelijk begrotingssaldo na effectueren categorie B	**€ 1.117**	**€ - 457**	**€ - 390**	**€ 846**

Overzicht collegeprogramma en strategische raadsagenda

In de bijlage is wederom een update van de voortgang van het collegeprogramma en strategische raadsagenda toegevoegd. Hierin zijn de effecten van de ombuigingen nog niet in meegenomen. Bij de mid-term review zullen de effecten op ambities zichtbaar worden.

Communicatie

Na behandeling van de kadernota door het college op dinsdag 9 juli worden de stukken verstuurd naar de raadsleden en de pers. Op 27 augustus 2024 zal er een besloten informatieavond voor de raadsleden plaatsvinden.

Bijlagen

1. ***Kadernota 2025-2028***
2. ***Overzicht collegeprogramma en strategische raadsagenda***
3. ***Memo project ombuigingen***
4. ***Monitor project ombuigingen***